

ИЗ РАДА УДРУЖЕЊА АРХИВСКИХ РАДНИКА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ У 2024. ГОДИНИ

Крајем 2023. из штампе је изашао петнаести број научно-стручног часописа “Гласник Удружења архивских радника Републике Српске”, који је окупио 22 сарадника и донио 30 прилога, и то: 1. *Архивистика* (3), 2. *Историографија* (7), 3. *Објављивање грађе* (7), 4. *Прикази и осврти* (10), 5. *Извјештај о раду Удружења* (1) и 6. *In memoriam* (2).

У издању Удружења и Архива Републике Српске објављена је књига “Бањалучка гимназија у земљотресу 1969. Сјећање на Цриквеницу и Селце 1969/70” аутора и приређивача Душана Поповића и Зорана С. Мачкића. Рецензенти књиге су др Зоран Пејашиновић и др Владан Вуклиш. Књига је обима 238 страна. Оцијењено је да су предстојећа 55-годишњица катастрофалног бањалучког земљотреса и 130-годишњица Велике реалке у Бањалуци ваљан повод и прилика да се приреди једна оваква књига. Неизмјерну помоћ у припреми књиге пружили су бивши гимназијски професори и ученици, а посебно ваља истаћи помоћ коју је пружио Музеј Града Цриквенице.

У издању Удружења и Архива Републике Српске објављена је монографија проф. др Аранђела Ј. Смиљанића “Дипломатија великашке породице Павловић”. Рецензенти књиге су проф. др Марко Шуица и проф. др Снежана Божанић. Књига је обима 224 странице. Монографија представља вриједан, оригиналан, цјеловит и систематичан приказ дипломатске активности једне од најзначајнијих великашких породица средњовјековне Босне и дипломата у њеној служби.

Удружење и Архив Републике Српске објавили су луксузну монографију др Бојана Стојнића “Апотеке и апотекари у Босанској Крајини (1879–1941)”. Рецензенти монографије су др Ђорђе Микић, др Горан Латиновић и др Зоран Пејашиновић. Монографија је обима 305 страница, а садржи десет поглавља: *Предговор*, *Уводна разматрања*, *Апотеке и апотекари*, *Закључак*, *Summary*, *Zusammenfassung*, *Скраћенице наведених извора*, *Извори и литература*, *Регистар личних имена* и *Слово о аутору*.

Изузетна издавачка дјелатност Архива Републике Српске обогаћена је почетком јуна 2024. године објављивањем капиталног дјела из наше националне историје. У издању Архива Републике Српске, Удружења и Историјског архива Града Новог Сада објављена је књига проф. др Јована Б. Душанића-Липљанског “Горостас из Сарајева. Глигорије М. Јефтановић и његово доба”.

Књига је обима 233 стране, а поред *Предговора* и *Поговора*, садржи три основна дијела: *Порекло и преци*, *Глигорије М. Јефтановић* и *Потомци*.

У издању Удружења, Архива Републике Српске, Института историјских наука Универзитета у Источном Сарајеву и Филозофског факултета Универзитета у Источном Сарајеву објављена је монографија проф. др Драге Мاستиловића “Српска политичка елита из Босне и Херцеговине и југословенска краљевина (1918–1941)”. Рецензенти књиге су академик Љубодраг Димић, проф. др Владан Виријевић и проф. др Горан Латинковић.

Из штампе је изашла књига “Југословени и Шпански грађански рат” др Владана Вуклиша. Ријеч је о допуњеном тексту његове докторске дисертације одбрањене на Филозофском факултету Универзитета у Бањој Луци. Текст представља прву свеобухватну монографску научну студију о учешћу Југословена у Шпанском грађанском рату и односу политичких елита и јавног мњења Краљевине Југославије према овом епохалном догађају. Монографију чини 656 страница књижног блока са богатим научним апаратом. Издање је илустровано картама и фотографијама. Издавачи монографије су Архив Републике Српске, Чигоја штампа (Београд) и Удружење, а рецензенти проф. др Милан Ристовић, др Олга Манојловић Пинтар и проф. др Вјеран Павлаковић.

Књига је обима 749 страница, а садржи, поред *Предговора*, *Увода* и *Закључка*, пет основних поглавља: *Политичко позиционирање и трагање за уставом (1918–1921)*, *Године заплета и криза (1921–1929)*, *Године диктатуре (1929–1934)*, *Године Милана Стојадиновића (1935–1938)* и *Живот у сјенци рата (1939–1941)*.

У издању репрезентативног струковног Удружења архивских радника Републике Српске, Архива Републике Српске и Института историјских наука Универзитета у Источном Сарајеву објављена је монографија др Драженка Ђуровића “Политички односи у Босни и Херцеговини 1945–1958”.

Рецензенти књиге су академик Љубодраг Димић, проф. др Мира Радојевић и др Бојан Димитријевић. Књига је обима 545 страница, а садржи, поред *Предговора* и *Закључка*, шест основних поглавља: *Увод*, *Мјесто Босне и Херцеговине у федеративној Југославији (1943–1946)*, *Године централизоване власти (1945–1949)*, *Информбировски расијеп у Босни и Херцеговини (1948–1953)*, *Почетак децентрализације и покушај демократизације друштва (1950–1954)* и *Суочавање са кризом и преиспитивање политичких односа (1955–1958)*.

Завршено је штампање репрезентативне монографије “Електропривреда Републике Српске 1992–2022”, као заједничко издање МХ Електропривреда Републике Српске МП а. д. Требиње, Архива Републике Српске и Удружења. Публикација је уједно завршни резултат пројекта обиљежавања 30 година Електропривреде Републике Српске. У наредном периоду очекује се и штампање дијела тиража на енглеском језику.

Публикација је формата 28×21 цм, има 304 странице, а садржи мноштво фотографија, нацрта, дијаграма, мапа и докумената. Историјску студију, која

чини окосницу издања, са научним апаратом од 592 фусноте, потписују др Владан Вуклиш и др Бојан Стојнић, а рецензеније др Милан Балабан, др Зоран Пејашиновић и др Боривоје Милошевић.

У издању Удружења и Архива Републике Српске објављено је девето допуњено издање књиге Зорана С. Мачкића “Канцеларијско и архивско пословање. Приручник за неупућене или подсјетник за упућене”. Рецензенти књиге су др Бојан Стојнић и Небојша Радмановић. Књига је обима 602 стране, а садржи 24 поглавља.

У сарадњи Архива Републике Српске, Удружења архивских радника Републике Српске и Националног парка Козара, објављене су књиге “Сјећања једне Козарчанке: Аутобиографија Вукосаве Буразор”, коју је приредила Мариана Љубичић Богуновић, те “У борби рођене: Допринос жена Козаре Народноослободилачкој борби”, ауторки Ведране Адамовић и Марине Љубичић Богуновић.

У издању Архива Републике Српске, Удружења и Историјског архива Ужице објављено је друго издање књиге “Генерал Драгољуб Дража Михаиловић (1893–1946)”, аутора Момчила Вуковића Бирчанина. Адаптацију текста за друго издање књиге урадиле су Јелена Кузмић и Весна Лучић, док је рецензију потписао др Бојан Димитријевић. Књига је обима 393 стране, а садржи, поред Предговора и Епилога, дванаест основних поглавља.

Исти издавачи објавили су треће издање књиге “Краљ Александар I Карађорђевић (1888–1934)”, аутора Момчила Вуковића Бирчанина. Адаптацију текста за друго издање књиге урадиле су Јелена Кузмић и Весна Лучић, док је рецензент био др Боривоје Милошевић. Књига је обима 422 стране, а садржи, поред Предговора, два основна дијела: Српство у зениту и Предвечерје светске катаклизме.

Богату издавачку дјелатност Удружења су у току 2024. финансијски подржали Министарство просвјете и културе Републике Српске, Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске, Министарство цивилних послова БиХ, Министарство културе Републике Србије, Град Бањалука, Институт за физикалну медицину, рехабилитацију и ортопедску хирургију “Др Мирослав Зотовић” Бањалука и МХ Електропривреда Републике Српске, МП АД Требиње.

Министарство просвјете и културе, наконведеног поступка ревизије статуса, продужило је Удружењу статус репрезентативног струковног удружења за архивску дјелатност.

У сарадњи са Институтом за хуманистичке и друштвене науке Филозофског факултета Универзитета у Бањалуци и Архивом Републике Српске, приређена је изложба архивских докумената и фотографија “Бањалука 1918”.

У организацији Музеја жртава геноцида из Београда, 13. и 14. фебруара 2024. одржан је догађај “Сусрет с прошлoшћу – Диана Будисављевић”, у Атријуму Народне библиотеке Србије у Београду и Културном центру

Војводине “Милош Црњански” у Новом Саду. Уз директора Музеја г. Дејана Ристића, међу позваним саговорницима учествовао је, као историчар, др Владан Вуклиш из Архива Републике Српске.

Поводом Дана државности Републике Србије – Сретења (15. фебруара) у изложбеном салону Архива Војводине у Новом Саду у уторак 13. фебруара 2024. отворена је изложба “Одједи Првог српског устанка кроз документа Архива Војводине и Историјског архива Града Новог Сада”. Отварању изложбе присуствовао је др Бојан Стојнић, директор Архива Републике Српске и Душан Поповић, председник Удружења архивских радника Републике Српске. Изложбу је отворио проф. др Владан Гавриловић.

У изложбеном салону Историјског архива у Ужицу на Светог мученика Трифуна (Претпразништво Сретења) у сриједу 14. фебруара 2024. отворена је заједничка изложба Архива Републике Српске, Архива Косова и Метохије и Историјског архива Ужице “Слике живота. Фотографије Алберта Кана: Приштина, Призрен, Липљан и Грачаница 1913. године”. Отварању изложбе присуствовали су др Бојан Стојнић, директор Архива Републике Српске, и Душан Поповић, председник Удружења. Изложбу је отворила Ирена Вујовић, министар заштите животне средине у Влади Републике Србије.

Дана 23. априла, у организацији Архива Републике Српске и Удружења, приређена је у Вијећници Културног центра – Бански двор промоција књиге “Мемоари Јелице Беловић-Бернациковске (Љубе Т. Даничић)”, коју су издали Институт за историју УНСА и Хисторијски архив Сарајево. На промоцији су говорили др Соња Дујмовић, проф. др Боривоје Милошевић и др Енес Омеровић.

Поводом Дана Архива Републике Српске (20. априла) отворена је изложба “Слике живота: Фотографије Албера Кана: Приштина, Призрен, Липљан и Грачаница 1913. године”, аутора мр Марка Марковића и Горана Судимца. Ова значајна изложба резултат је сарадње Архива Републике Српске, Удружења, Историјског архива Ужице, Архива Косова и Метохије, Дома културе “Грачаница” и Галерије уметности Приштина – Грачаница. Изложба је отворена у присуству великог броја грађана Бањалуке у Великом изложбеном салону ЈУ Бански двор – Културни центар 19. априла 2024. На отварању изложбе говорили су др Бојан Стојнић, директор Архива Републике Српске, Жељко Марковић, директор Историјског архива Ужице и мр Марко Марковић, аутор изложбе и директор Архива Косова и Метохије. Отварању изложбе присуствовали су: Милош Вујић, генерални конзул Републике Србије у Бањалуци, Небојша Јевтић, директор Галерије уметности Приштина – Грачаница, Милован Јездичић, директор Установе “Култура” Бајина Башта, сликар Раде Терзић, Небојша Радмановић, председавајући Представничког дома Парламентарне скупштине БиХ, Љубо Нинковић, председник Скупштине Града Бањалуке, Споменка Пелић, директор Кантоналног архива у Травнику, Душан Поповић, председник Удружења архивских радника Републике Српске и други. Изложбу је отворила Жељка Стојичић, министар просвјете и културе у

Влади Републике Српске. Изложбу “Слике живота: Фотографије Албера Кана: Приштина, Призрен, Липљан и Грачаница 1913. године” чини 80, већином аутохромних фотографија (први индустријски процес фотографисања у боји), које приказују живот обичних људи, бивших турских поданика, а већ слободних грађана, становника оновремене Приштине, Призрена, Липљана и Грачанице, настале 1913. године. Изложбу прати илустровани каталог.

Стручни архивски испит су положили и стекли звање архивисте Зденка Бабић и Данило Боснић.

Комисија за полагање испита за раднике на пословима заштите документарне грађе ван архива организовала је шест испита и о томе кандидатима издала прописане сертификате.

Комисија за полагање стручног испита за раднике на пословима заштите јавне документарне грађе ван архива провела је поступак продужења сертификата за шест лица.

У организацији Удружења архивских радника Републике Српске и Архива Републике Српске, у Хотелу “Терме Озрен” у Какмужу, код Петрова, одржан је 24–26. априла 19. семинар “Канцеларијско, архивско и електронско пословање”, којем је присуствовало 40 полазника.

Двадесетом семинару, одржаном 9–11. октобра 2024. у Хотелу “Лавина” на Јахорини, присуствовало је 50 учесника.

Предавачи на оба семинара били су чланови Удружења мр Маријана Тодоровић Билић, Љубица Ећимовић, Саша Ђукић и Оливера Околић, а спонзор компанија “Smart Archive Solutions” Бањалука.



Детаљ са 20. семинара

Фудбалски клуб “Борац” Бањалука и Удружење архивских радника Републике Српске закључили су 13. јуна 2024. у Бањалуци уговор о изради монографије и приређивању изложбе “Вијек постојања бањалучког ‘Борца’

(1926–2026)”. Уговор су потписали директор ФК “Борац” Дејан Чато и председник Удружења Душан Поповић.

У просторијама Архива Републике Српске у Бањалуци је 19. априла 2024. потписан Протокол о сарадњи са Архивом Косова и Метохије. Протокол су потписали др Бојан Стојнић, директор Архива Републике Српске и мр Марко Марковић, директор Архива Косова и Метохије. Протокол обухвата, али није ограничен само на питања: заштите архивске грађе, омогућавање приступа архивској грађи у складу са правилима коришћења архивске грађе сваке од страна потписница, размјене стручних искустава и стручњака, размјене репродукција и копија архивске грађе, размјене публикација, заједничких научноистраживачких и других пројеката у издавачкој, изложбеној и другим сродним дјелатностима, заједничких пројеката образовања и обуке, студијских састанака између чланова страна потписница и учешћа архивиста на научним и стручним скуповима које организује једна од страна потписница.

Председник Удружења архивских радника Републике Српске Душан Поповић, директор Архива Републике Српске др Бојан Стојнић и директор Републичког секретаријата за вјере Драган Давидовић су 4–6. јуна 2024. посјетили Свету Гору и Свету царску српску лавру манастир Хиландар . Делегација Републике Српске је том приликом посјетила манастирски архив и књиговезницу и уручила капитална издања Архива Републике Српске и Удружења архивских радника Републике Српске.

Са игуманом манастира г. Методијем и оцем Теодосијем договорена је сарадња на пољу сређивања новије архивске грађе манастира Хиландар и објављивања заједничких издања.

У организацији Покрајинског архива у Марибору одржано је од 15–17. маја 2024. међународно савјетовање (конференција) архивских радника “Tehnični in vsebinski problemi klasičnega in elektronskega arhiviranja”. Покровитељ конференције било је Министарство културе Републике Словеније. Архив Републике Српске представљали су директор др Бојан Стојнић, виши архивиста мр Маријана Тодоровић Билић и архивиста Саша Ђукић, а Удружење архивских радника Републике Српске Душан Поповић, председник.

Весна Ђајић-Шкондрић је учествовала на четири међународне конференције (9. дани ICARUS Хрватска у Осијеку, 13–15. марта 2024; симпозијум “Family Reconstruction and New Technologies”, Национални архив Мађарске, 13–14. маја 2024; 32. конференција ICARUS у Архиву Војводине у Новом Саду, 5–7. јуна 2024; и 33. конференција ICARUS у Потичију у Италији, 16–18. октобра 2024), док је др Владан Вуклиш учествовао у два међународна пројекта (“Wer is Walter? Resistance against Nazism in Europe”, међународни пројекат 2022–2024, финансиран од стране њемачке државне фондације “Erinnerung, Verantwortung, Zukunft” (EVZ), као и пројекат “(Re)Constructing Religioscapes as Competing Territorial Claims in Post-War Bosnia & Herzegovina”, финансиран од стране “US National Science Foundation”, као придружени члан у

пројекту током 2024), са крајњим резултатом од прихваћена два научна историографска чланка.

Чланови Удружења су у протеклој години бројним установама и привредним друштвима пружили стручну помоћ на плану заштите архивске и документарне грађе (Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, Министарство енергетике и рударства, Аутопутеви Републике Српске, Лутрија Републике Српске, Агенција за безбједност саобраћаја, Институт за заштиту и екологију, Институт за физикалну медицину, рехабилитацију и ортопедску хирургију “Др Мирослав Зотовић” Бањалука, Пољопривредни факултет Бањалука, Електротехнички факултет, Бањалука, Машинска школа Приједор, Електро школа “Никола Тесла” Бањалука, ОШ “Иво Андрић” Прњавор, ОШ “Доситеј Обрадовић” Добој, ОШ “Д. Борковић” Градишка, СШЦ “Иво Андрић” Вишеград, Дом здравља Требиње, те десетак приватних предузећа).

Удружење је успјешно учествовало на конкурсима за суфинансирање културне дјелатности (конкурси Министарства просвјете и културе Републике Српске, Министарства културе Србије, Града Бањалуке и Министарства цивилних послова БиХ).